

## PAPER DETAILS

TITLE: Üretim İlişkileri Bağlamında La Fontaine Masallarında Deger Sorgulaması

AUTHORS: Orhan ÖZDEMİR, Yunus ÇEKİCİ

PAGES: 113-119

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/160861>

# Üretim İlişkileri Bağlamında La Fontaine Masallarında Değer Sorgulaması

Orhan ÖZDEMİR<sup>1</sup> & Yunus Emre ÇEKİCİ<sup>2</sup>

**Özet:** Üretim ilişkilerinin değişmesiyle masalların da değişebileceğini savlayan bu çalışmada; La Fontaine masallarında öne çıkan çalışkanlık, yardımlaşma, kanaatkârlık (yetinme) ve uyanıklık değerleri incelenmekte ve bu değerlerin günümüzdeki işlevi üzerinde durulmaktadır. Modernleşmenin ve yoğun kentleşmenin yaşandığı günümüzde, La Fontaine masallarının kentte yaşayan çocukların eğitim-öğretimine nasıl bir katkı sağlayacağı tartışılmaktadır. Bu tartışma, La Fontaine masallarının derslerde okuma aracı olarak kullanılmasına farklı bir bakış açısı kazandırabilir.

**Anahtar Sözcükler:** La Fontaine masalları, üretim ilişkileri, değer, eğitim.

**Abstract:** *Questioning Values in La Fontaine Fables in terms of Production Relations.* In this study, it is claimed that the content of fables or tales can change in time due to the changes in production relations. The values such as cooperation, working assiduously, modesty and vigilance implied in La Fontaine fables are examined and the current interpretations on these values are focused on. To what extent La Fontaine fables can contribute to the children's education at the present time of modernity and urbanism is also discussed. This discussion may bring a new perspective to the use of these fables as instructional materials.

**Key Words:** Fables of La Fontaine, the relations of production, value, education.

## Giriş

Masal, gerçeklerle yetinmeyen insanın düşsel olana yönelmesi, kendi gerçekliğini düşlerle tanımlamanın bir biçimi olarak değerlendirilebilir. Doğayla kurduğu alışlagelmiş ilişkisi içinde gerçekliğin dışına savrulan insan, yine de gerçeklerle yüzleşmekten kurtulamaz. Düşle gerçek arasındaki bu gidiş geliş, insani gelişimin ön koşulu olarak görülebilir. Dolayısıyla, masalların da insani gelişime önemli katkıları olmaktadır. Eş söylemle, düşlerden beslenen masal dili, bir biçimde gerçekliğin tanınmasına ortam hazırlamaktadır.

Campbell (2010: 18) masalın, bilinçdışının -bir düş sırasında, güpegündüz veya delilik esnasında- akla her türlü sisi, acayip yarattığı, korkuyu ve ürkütücü imgeyi göndermesiyle oluştuğunu belirtmektedir. Çünkü insan, bilinç denilen görece düzenli barınağın zemininin altında akla hayale gelmeyen mağaralara iner. Daha açık bir ifadeyle, masaldaki tuhaflıklar, sıradışlıklar, olağanüstülükler insanın davranışlarını besleyen ve yönlendiren bilinçaltının dile yansması olarak kabul edilmektedir. Hayal gücü ile masal arasındaki bağlantıya bu çerçeveden bakılabilir. İlkel insandan günümüze değin, insanın bilinçaltını dışa vurma gereksiniminin dinler, büyüler, bilmece ve masallarla ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durum, masalların gerçek yaşamdan kopuk olmadığını açığa çıkarır (Campbell, 2010).

Masalların, dil ve kültürle de etkileşen bir yapısı vardır. İnsanın nesneyle ilişkisi, onun dil kullanımını ve kültürünü etkilediğine göre (Humboldt, 1988: 21), masallar da bu ilişkiden ayrı düşünülemez. İnsanın doğal çevresiyle kurduğu ilişki, kültürel gerçekliği değiştirdiği gibi, kültürel bir öge olan masala da etkiye bulunur. Dolayısıyla sözlü edebiyat ürünü olan masal, üretim ilişkilerinden bağımsız bir olgu olarak ele alınamaz.

Üretimle ilişkisi, masalları dil aracılığı ile toplumsallaştırmakta; bireylerin düşsel ve düşünsel birikiminin paylaşılmasını olanaklılaştırmaktadır. Sözü edilen düşsel ve düşünsel birikimin paylaşılması, aynı zamanda kimi değerlerin yeni kuşaklara aktarılmasına da olanak sağlamaktadır. İnsanlığın soyut bağları olarak görülen ve bir arada yaşamayı pekiştiren bu değerlere, yalnız çocukların değil, büyüklerin de sahip olması istenir. Bu nedenledir ki masalların, geçmişte ve günümüzde de eğitim-öğretim açısından önemli bir işlevi vardır.

Öte yandan masallarda eğitim-öğretim yoluyla aktarılacak istenen değer, toplumsal ve kültürel değişimlere koşut olarak değişikliğe uğradığından, eski masallar, yeni dönemlerdeki düşsel beklentileri

<sup>1</sup> Orhan ÖZDEMİR, Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, orhanozdemir33@gmail.com

<sup>2</sup> Yunus Emre ÇEKİCİ, Yüksek Lisans Öğrencisi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, yunusemrecekici@gmail.com

karşılayamaz duruma gelmektedir. Bu nedenle, günümüzün düşsel beklentilerine ve aynı zamanda çağın gerçeklerine karşılık veremeyen masallarla ilgili yeni bir yaklaşım sergilemek kaçınılmaz olmaktadır.

Bu çalışmada, La Fontaine masallarında ele alınan çalışkanlık, yardımlaşma, kanaatkârlık (yetinme) ve uyanıklık gibi değerlerin, üretim ilişkilerine bağlı olarak değişebileceği ve günümüzdeki işlevselliği üzerinde durulmaktadır. Çalışma tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini La Fontaine masalları oluşturmaktadır. Tüm La Fontaine masalları incelendiğinden örneklem alınmamıştır.

### Üretim İlişkileri, Masallar ve Değerler

İnsanın nesneyle ilişkisi, onun dil kullanımını etkilediği gibi, giderek onun kültürünü de etkilemektedir (Humboldt, 1988: 21). İçinde yaşadığı doğal çevre; bir bakıma onun ne yapması, nasıl yaşaması ve neler üretmesi gerektiğini de belirlemektedir. Masallarda da bu sorulara karşılık olmak üzere dolaylı bir anlatım dili kurulur. Bu anlatım dili, çoğu zaman insan-doğa ilişkisini tanımlamaya çalışır. Demek ki, insan-doğa ilişkisi, üretim ilişkisinden başka bir şey değildir. Buna bağlı olarak dağlık ve ormanlık bir bölgede yaşayan bir topluluğun masallarında ayı, kurt, çakal, kartal gibi canlıların olması şaşırtıcı olmamaktadır. Yine tarımla uğraşan bir topluluğun masallarında buğday, arpa, toprak, saban gibi tarımsal gereçlerden söz edilmesi, üretim ilişkilerinin masallara yansımalarını gösterir. Deniz kıyısında yaşayan toplumların masallarında denizden ya da balıklardan söz edildiği bilinmektedir.

Masal, “kahramanların bazıları hayvanlar ve doğaüstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde geçen, hayal ürünü olduğu halde insanları inandırabilen bir sözlü anlatım türü” (Sakaoğlu, 1999: 2) olarak tanımlanmaktadır. Masalla anlatılanların insanların düşünde yer alması, insanların düşlerinin ve özlemlerinin dil aracılığıyla meşru bir zemin kazanması, masalların inandırıcılığını artıran etkenlerdir. Buradan bakıldığında denebilir ki masallar, insanların yaşamından ve düş dünyasından kesitler sunmaktadır. “Masal, içinde barındırdığı kodlar nedeniyle bir kültürel gen haritası gibidir” (Ölçer Özünel, 2011: 60).

Masalın özellikleri şöyle sıralanmaktadır:

- hayal mahsulü olması,
- yer, zaman ve kahramanların belirsiz olması,
- olaylar, kahramanlar ve varlıkların olağanüstü özellikler taşıması,
- kahramanlarından bazılarının hayvanlar olması,
- inandırıcılık iddiası olmayıp inandırabilmesi,
- ahlaka dayalı, yararlı, eğitici olarak düşünülmesi,
- nesirle söylenmesi,
- kaynaklarının çok eskilere dayanması, söylendiği zaman ve kültürden izler taşıması,
- çocuklar için olduğu kadar büyükler için de söylenmesi (Can Emmez, 2008: 8).

Masallar çeşitli bakış açılarına göre türlere ayrılmaktadır. Bu türlerden biri hayvan masallarıdır. İnsanın hayal gücü, cisimlere canlı varlık olmayı atfetmiştir. İnsana ait özellikler, sözelimi duygu veya tutku, diğer canlılara veya nesnelere aktarılmıştır. İlk edebiyatçılardan günümüze bu hayal gücü varlığını ve işlevliğini sürdürmektedir. Edebiyatta böyle bir kullanımın örneği hayvan masallarıdır (Önal Akkaş, 2008: 85). Kahramanları bazen hayvanlar; bazen de hem hayvanlar hem de insanlar olan, ders vermenin ön planda tutulduğu, kıssadan hisse çıkarılan, kısa ve nesir şeklindeki halk anlatılarına hayvan masalı denilir (Alptekin, 2000: 157).

Hayvanları konuşturarak masal anlatma geleneği Sümerliler’e kadar uzanmaktadır. Sonraki masalcıların bu gelenekten yararlandığı anlaşılmaktadır (Çığ, 2009). Yazılı edebiyatta hayvan masallarının ustası La Fontaine’dir (Arıcı, 2004b: 164). La Fontaine, Ezop’un ve Beydaba’nın Latinceye çevrilmiş eserlerinden ve yine kendisinden önce yaşamış Phaedrus, Planudes, Edmund Spenser gibi şairlerden yararlanarak hayvan masalı türünde eserler meydana getirmiştir (Ungan, 2006: 107).

Hayvan masallarının çıkış noktası, davranış şeklini eleştirmek ve değiştirmek, insanları düşünmeye sevk etmektir. Hayvan masalları özellikle dinsel, politik ve toplumsal yönlendirmelerde çok sık kullanılmaktadır (Yıldırım ve Yavuz: 2005: 41). İrdeleyen, eleştiren, alay eden, doğru yolu ima eden yaklaşımları ile hayvan masallarının kendine özgü bir yapısı vardır. Çocukların hayvanlara karşı duydukları ilgi, kitapları onlar açısından daha cazip hâle getirmektedir (Ungan, 2006: 109).

Genelde masallar, özelde hayvan masalları, toplumsal deneyimleri ve üretim ilişkileri sürecinde oluşan kimi değerleri paylaşmada önemli bir araçtır. Bu birikim ve değerler, toplum üyelerine doğrudan aktarıldığı gibi bir öykü kurgusu içinde de aktarılmaktadır. Yiğitlik, kahramanlık, cesaret, iyilik, güzellik gibi kimi değerler toplumun gereksinimlerine göre önem kazanabilirler. Bu değerlerin bir ucunun, çoğu zaman düşlere açık kaldığı görülmektedir. İyi insanı gelecekte güzel şeylerin beklemesi, düşten öteye bir

şey değildir. Sistemli eğitimin ve günümüzdeki gibi bir hukuk düzeninin olmadığı dönemlerde sözü edilen değerlerin eğitsel işlevinden söz edilebilir.

Değerler, ideal ve arzu edilen davranış biçimlerini ifade eden somut koşullar ve nesneleri aşan üst düzey kavramlar veya doğru kararlara varılmasında bireylere yardımcı olan genel ilkeleri içermektedir (Avcı, 2007: 3). Bir başka tanıma göre ise “topluma ait olan ve bireylerin kazanması istenilen normlar” olarak ifade edilir (Öncül, 2000: 281). Dolayısıyla insanların toplum olmasını sağlayan önemli unsurlardan biri ürettikleri değerler olarak belirir. İnsanların belirli durumlar karşısında, belirli yönelimler alması benimsediği değerlerle doğru orantılıdır.

Tepe (2009: 6-7), değerlerin insan eylemlerinin oluşturucu ögesi olduğunu ve hiçbir eylemin değer dışı olamayacağını söylemektedir. Her eylem, değeri koruyarak, değeri çiğneyerek ya da her ikisini birden yaparak değerle ilgilidir. Eylemek, değerlemektir; değerlemek ise farklı eylem seçenekleri arasından birisini seçmektir. Daha önce de söylendiği gibi, insan davranışları, davranışa yükledikleri değerle ilgilidir. Bu açıdan bakıldığında Kuçuradi’nin düşünceleri de Tepe’nin düşünceleriyle benzer: Kuçuradi’ye göre (1998: 40), bir şeyin değeri kendisiyle aynı türden olan şeyler arasındaki özel yeridir. Değere yüklenen bu özel anlam, toplumsal ve kişisel kaynaklardan beslenir.

Nutku’ya göre, içinde yaşanan etik sorunlar göz önünde bulundurularak kişi değerini, tüm değerler örgüsünün merkezine koymak gerekmektedir. “Başka deyişle, mutlak olan kişi değeri, göreceli ve değişken olan, daima yeni tarihsel biçimler kazanan diğer değerlerin taşıyıcısıdır. Böylece kişi değeri, diğer bütün değerlerin ölçütü de oluyor.” (Nutku, 2003: 20).

Bütün bu yaklaşımlardan, değerlerin insanların üretim sürecinde ortaya çıktığı söylenebilir. Bu durumda değerlerin hem kişisel hem de toplumsal bağları vardır. Toplumlar ve kişiler zamandan zamana değiştiğinde, ister istemez söz konusu toplumlar da üretilen değerler de değişmektedir. Dolayısıyla masallarda iletilen değerlerin de, tüm zamanlarda işlevini sürdürmesi beklenemez. Buna karşın La Fontaine’in hayvan masalları, 17. yüzyıldan bu yana değerler hiçbir değişikliğe uğramamışçasına öğrencilerin önüne aynı iletilerle öğrencilere okuma aracı olarak sunulmaktadır. Ülger (2012:1387) La Fontaine masallarının burjuvatik değerlerin inşasında kullanıldığını vurgulamakta ve değerlerin değişebileceği görüşünü aşağıdaki tümcelerle pekiştirmektedir:

*La Fontaine, bir taraftan çalışkanlık, eşitlik, adalet ve kanaatkarlık gibi değerler konusunda ders verirken, diğer taraftan da güçlü, sömüren, kurnaz ve eşitsizlikçi bakış açısını meşrulaştırıyor görünmektedir.*

### Üretim İlişkileri Bağlamında La Fontaine Masalları’nda Değer Sorgulaması

Günümüzde Türkçe ders kitaplarında La Fontaine’in masallarına sıklıkla yer verilmektedir. Sözgelimi Bıyıklı ve Öztaş’ın (2012) hazırladığı Türkçe ders kitabında *Ziyafet Sofrası* adlı masal yer almaktadır. Yine Karabıyık’ın (2011), hazırladığı Türkçe ders kitabında *Kurtla Tilki* adlı masal; Erol, Altan ve diğerlerinin (2011) hazırladığı Türkçe ders kitabında *Meşe ile Saz* adlı masal işlenmiştir. Dolayısıyla La Fontaine masallarının Türkçe dersleri için önem arz ettiği söylenebilir. Bu nedenle, çalışmanın bağlamına uygun olarak La Fontaine Masalları’nın üretim ilişkileri bağlamında sorgulanması, iletilen değerlerin tartışılması Türkçe derslerine farklı bir bakış açısı kazandırabilir.

### Çalışkanlık

La Fontaine’in *Cırcır Böceği ile Karınca* adlı popüler masalı, çalışkan olanın kazançlı olduğu iletilerini taşımaktadır. Masalda cırcır böceği eğlencesine düşkün bir tip olarak çizilir. Bütün yaz saz çalıp eğlenmiş; ama hiç çalışmamıştır. Kış gelince cırcır böceği bakar ki evde yiyecek olarak hiçbir şey yok, çalışkan karıncadan borç ister. Ancak karınca, cırcır böceğine borç vermez (Bkz: La Fontaine, 2003: 13).

Üretim ilişkileri kapsamında ele alındığında, günümüzde çalış(k)anların mı, yoksa sermaye sahiplerinin mi daha kazançlı olduğu sorgulanabilir. Yaşanılan üretim ilişkisi, temelini para sahiplerinin tek tek çalışanlardan daha fazla kazanması temeline oturtuyor. Dolayısıyla karıncalar, artık sadece kendi temel gereksinimlerini giderebilecek kadar kazanıyor. Karıncanın cırcır böceğine borç vermemesinin bir nedeni belki de böyle bir yokluk durumudur.

Ayrıca bugün, hemen herkesin cırcır böceğine özendiği gözlemlenmektedir. Yaz aylarında ülkemizde ve dünyada büyük bir çoğunluğun tatile çıktığı, tatile çıkmayanların ise tatile çıkmayı düşledikleri belirgin bir gerçektir. La Fontaine’in masalındaki karınca, artık çok fazla rağbet görmemektedir.

*Cırcır Böceği ile Karınca* adlı masalda cırcır böceği saz çalabilmektedir. Saz çalabilen bir kişi, eğlence sektöründe iş bulabilirse, karıncanın alacağı olası maaştan daha yüksek maaş alacaktır (Özdemir, 2009). Dolayısıyla bu masalın değişen üretim ilişkileriyle örtüşmediği söylenebilir. Bununla birlikte karınca, sıkça öğütlenen yardımlaşma becerisini bu masalda sergilememiştir. Nazım Hikmet’in (1976, aktaran: Tuncay, 2004) bu konudaki görüşleri dikkate değerdir:

*Ben bu masaldaki karıncadan tiksiniyorum, iğrenirim. Cırcır böceğine gelince; ona bütün bir yaz kendini, özünü düşünmeden, türkü çağırdığı için değil; hayır, bu onun en güzel, en kahraman yanındır; hayır, ben ağustos böceğine, gidip karıncanın kapısını çalacak kadar budalalaştığı, en sonunda yüreğinin gücünü böylece kaybettiği için kızarım.*

### **Yardımlaşma**

La Fontaine'nin masallarında kimi zaman ana ileti, kimi zaman da destekleyici ileti olarak yardımlaşma değeri belirginleştirilmiştir. *Atla Eşek* ve *Arslanla Fare* adlı masallar, bu duruma örnek gösterilebilir.

*Atla Eşek* masalı şöyle gelişir: Bir atla eşek birlikte yük taşırlar. Eşek ağır yükün altında zor anlar yaşar. Atın yükü ise çok fazla değildir. Eşek, attan yardım ister; ancak at eşeğin yardım isteğini reddeder. Çok geçmeden eşek ölür, bu sefer hem eşeğin yükü hem de eşeğin kendisi atın sırtına yüklenir (La Fontaine, 2003: 16).

*Arslanla Fare* adlı masalda Arslan bir gün öldürebileceği hâlde fareyi öldürmez. Başka bir gün, aslan tuzağa yakalanıp ağların altında kalınca onu tuzaktan ağları kemiren fare kurtarır (La Fontaine, 2003: 35). Bunlarla birlikte *Güvercinle Karınca* adlı masal, *Arslanla Fare* masalında olduğu gibi yardımın karşılıksız kalmayacağı iletilerini taşımaktadır (Bkz: La Fontaine, 2003: 36).

La Fontaine'nin masallarında işlediği yardımlaşma değerinin temelinde "karşılıklılık" bağı dikkat çekmektedir. Bu karşılıklılık vurgusu, Kohlberg'in ahlak gelişimi dönemlerinden "Saf Çıkarıcı Eğilim" dönemini anımsatmaktadır (Bkz: Özden, 2005: 31). "Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez." atasözüyle özetlenebilecek olan saf çıkarıcı eğilime göre yardımlaşma, insanca bir davranış olduğu için değil; daha sonra yardım alabilmek için yapılır. İçinde yaşanan üretim sürecinde, böylesine karşılıklı bir yardımlaşmanın sıkça yapıldığı gözlenmektedir. Ancak çıkara dayalı bir yardımlaşmanın, eğitimsel beklentilerle örtüşmediği söylenebilir.

### **Yetinme**

Kanaatkârlık (yetinme), bulunduğu yeri benimseme, fazlasını istememe, elindekini yeterli bulma düşüncesi, La Fontaine'in masallarında değer olarak anlatılaştırılmıştır. Sözgelimi *Öküzü Kısıkanan Kurbağa* adlı masalda öküz gören bir kurbağa, kendini küçümser ve öküze benzemeye çalışır. Sonunda da öküz olmak için ıknırken çatlar ve ölür (La Fontaine, 2003: 15). Bulunduğu yerden memnun olmamayı bir sosyal sınıf değişimi olarak ele alırsak günümüzde böyle bir değişime çoğunluğun olumlu baktığı söylenebilir. Öküz olmaya çalışan kurbağalar ölme, iflas bayrağını çekme riskini göze almaktadırlar. Üretim ilişkilerinin belirlediği daha iyi bir yaşam, La Fontaine'in bu iletileriyle örtüşmemektedir. Günümüzdeki üretim ilişkileri, her zaman sermayeyi artırma amacı taşımaktadır.

*Ambarda Kalan Gelincik* ve *Köpeğin Açgözlülüğü* adlı masalarda da aynı değer vurgulanmıştır. Bir gelincik küçük bir delikten içi yiyecek dolu bir ambara girer. Zayıf bir biçimde ambara giren gelincik orada yiyecekleri yedikçe semirir ve girdiği ufak delikten dışarı çıkamaz (La Fontaine, 2003: 77) *Köpeğin Açgözlülüğü* adlı masalda bir köpek ağzında bir avla sudaki yansımalarını görür. Bunu başka bir av sanır ve hemen ağzındakini atar. Sudaki ava saldırır; ancak elindeki avını da kaybeder (La Fontaine, 2003: 84). Bunlara benzer iletiler *Başlarına Kral İsteyen Kurbağalar*, *Eşekle Küçük Köpek* ve *Balıkçıl* adlı masalarda da işlenmektedir (La Fontaine, 2003). Bu bağlamdaki bütün masalların ortak yanı ellerindekiyle yetinmeyen kişilerin sonunda ellerindekini de kaybedeceğidir.

Elindekiyle yetinen insan, "vahşi" olarak nitelenen üretim ilişkisi içinde ekonomik olarak olumlanamayacaktır. Açgözlülük, günümüz üretim ilişkilerinin bir gereğidir. Yoksa *ne uzayıp ne kısalan, olduğu yerde sayan* bireyler, sürekli açgözlülerin hizmetinde çalışacaktır. Dolayısıyla, La Fontaine'in önemini vurguladığı yetinmenin günümüzdeki üretim ilişkileri için yaşam niteliği açısından olumlu sonuçlar vermeyeceği söylenebilir. Ancak, eğitimsel açıdan bakıldığında, açgözlülüğün bir değer olamayacağı vurgulanmalıdır. Burada yetinme, üretim ilişkileri açısından eskiyen; fakat eğitimsel beklentiler açısından güncelliğini koruyan bir değer olarak nitelenebilir.

### **Uyanık Olma**

Safılık, La Fontaine'nin Karga ile Tilki masalında "aptallığa" yakın bir konumda ele alınmıştır. Bu nedenle saf olmama, kurnazlar karşısında kurnaz olma bir değer olarak masalda yer bulmuştur.

*Karga ile Tilki* masalında karga ağzında bir parça peynirle dala konar. Bunu gören tilki karganın ağzındaki peyniri kapmak için kargaya iltifatlarla bulunur. Onun sesinin ne kadar güzel olduğunu söyler. Karga da güzel sesini göstermek için ağzını açınca peynir düşer ve tilkinin asıl amacı ortaya çıkar (La Fontaine, 2003: 14).

Günümüz koşullarında değerlendirildiğinde uyanık olmak, bir değer olabilir. Çünkü saf olanlar, La Fontaine'nin masalındaki gibi kaybetmeye eğilimlidir. Amaç salt kazanmak ve para birikimini artırmaksa

saflığın, temizliğin ve iyi niyetin gerekliliği söz konusu olamaz. Ancak üretim ilişkileriyle bağdaşmasa da kişinin karşısındaki kişiye güven duyması olumsuz bir davranış olarak nitelendirilemez. Saflık, iyi niyet, güven gibi değerler insanların dostluk ilişkilerinin temelini oluşturur. Bu duygular yoksa insanlar arasında dostluğa dayanmayan, çıkar odaklı bir ilişki gelişir. Bu açıdan bakıldığında, La Fontaine'in işlediği uyanık olma değerinin üretim ilişkileriyle bağdaştığı; fakat eğitsel beklentilerle örtüşmediği söylenebilir.

### Tartışma ve Sonuç

Üretim ilişkilerindeki değişiklik, aynı zamanda masalların değişmesine zemin hazırlamaktadır. Masalların değişebilirliğini gerek masallarda yer alan üretim araçlarının gerekse gelişen ve değişen düşlerin, merakların değişimi biçiminde ele almak olanaklıdır. Üretim ilişkilerine bağlı olarak masallar aracılığı ile aktarılmak istenilen değerler de değişmektedir. Dolayısıyla, çeşitli ders kitaplarında öğrencilere önerilen masalların değerler açısından gözden geçirilmesi, çocukları düşünmeye özendirerek biçimde yeniden düzenlenmesi bir zorunluluk olmaktadır. Böylece çocukların, değişen değerleri kendi akıl süzgeçlerinden geçirmeleri ve içinde yaşadıkları çağı sorgulamaları beklenebilir.

Günümüzde kentlerde yaşayan, bilişim teknolojilerinden sonuna dek yararlanan çocuklar için, hayvanların veya tarım gereçlerinin yer aldığı masalların anlamlı olmadığı gözlenmektedir. Bu nedenle artık ders kitaplarında yer alan masalların günümüz koşullarına uygun olması beklenmektedir. Bu durumda, 21. yüzyılda insanların neler düşlediğini, çocukların neleri merak edebileceğini dikkate alan masallar oluşturulması ya da var olan masalların güne uyarlanması önerilebilir.

La Fontaine'nin masallarının üretim ilişkileri bağlamında tartışıldığı bu çalışmada, yardımlaşma ve uyanık olma değerlerinin günümüz değerleriyle bağdaştığı; çalışkanlık ve yetinme değerlerinin günümüz koşullarıyla çeliştiği görülmektedir. Ayrıca La Fontaine'in masallarında yer verdiği karakterler ve mekânlar, artık günümüz koşulları içinde çok fazla anlam taşımamaktadır. La Fontaine masallarında hayvanların konuşturulması, kırsal yaşamı anımsatan mekânların kullanılması, üretim ilişkilerinin bir gereği olarak ortaya çıkan kentsel yaşamla bağdaşmamaktadır.

Bu aşamada masalların, özellikle de okuyucularının çocuklar olduğu düşünülünce - 21. yüzyıl ve sonrasını nasıl kurgulaması gerektiği tartışma konusu olmaktadır.

### Kaynakça

- Alptekin, A. B. (2000). Hayvan Masallarının Formel Yapısı. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*. (7), 157-185.
- Arıcı, A. F. (2004a). İlköğretim Üçüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Nitelik ve Nicelik Olarak Yeterliliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (3/1), 59-66.
- Arıcı, A. F. (2004b). Tür Özellikleri ve Tarihlerine Göre Türk ve Dünya Masalları. A. Ü. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. (26), 159-169.
- Avcı, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Aytaç, Ö. (2004). Kapitalizm ve Hegemonya İlişkileri Bağlamında Boş Zaman. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (28), 115-138.
- Bıyıklı, H. ve Öztas, Y. (2012). *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*. Ankara: Doku.
- Campbell, J. (2010). *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. Kabalıcı Yayınevi. Çeviren: Sabri Gürses. Ankara.
- Can Emmez, B. (2008). *Sözlü Gelenekten Modern Masala: Çocuk Edebiyatında Masal Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çığ, M. İ. (2009). *Sümer Hayvan Masalları*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Erol, A., Altan A. vd. (2010). *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Humboldt, W. V. (1988). *Schriften Zur Sprachphilosophie*. (Bd. III., 6. Aufl.), Hrsg. Andreas Flitner u.a. Stuttgart.
- Karabıyık, F. (2011). *İlköğretim Türkçe 6 Ders Kitabı*. Ankara: Evren Yayınevi.
- Kuçuradi, İ. (1998). *İnsan ve Değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- La Fontaine (2010). *La Fontaine'in Masalları*. YKY. Çeviren: Orhan Veli Kanık. İstanbul.
- Nutku, U. (2003). Felsefi Etik. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. (24/4), 20-21.
- Ölçer Özünel, E. (2011). Yazının İzinde Masal Haritalarını Okuma Denemesi: Masal Tarihine Yeniden Bakmak. *Milli Folklor Dergisi*. (91), 60-71.
- Önal Akkaş, S. (2008). Mit ve Felsefe. *Milli Folklor Dergisi*. (77), 83-88.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Özdemir, O. (2009). Masallar Değişmeli mi? *İçel Sanat Kulübü Aylık Bülteni*. (179), 15-16.
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tepe, H. (2009). Değer ve Anlam: Değerler Anlamlı mıdır?. *flsf Dergisi*. (7), 1-10.

- Tuncay, Y. (2004). Mesele Gregor Samsa; Mesela Ağustos Böceği  
[http://www.halksahnesi.org/guncel/guncel\\_meselegregorsamsa\\_meselaagustosbocegi\\_yigittuncay/guncel\\_meselegregorsamsa\\_meselaagustosbocegi\\_yigittuncay.htm](http://www.halksahnesi.org/guncel/guncel_meselegregorsamsa_meselaagustosbocegi_yigittuncay/guncel_meselegregorsamsa_meselaagustosbocegi_yigittuncay.htm) Erişim Tarihi: 30 Ağustos 2012.
- Ülger, B. (2012). Burjuva Değerlerin İnşası ve Masallar: La Fontaine Masallarında Burjuva Görünümler  
<http://www.inlcs.org/online/Book9.pdf> Erişim Tarihi: 22 Aralık 2012.
- Yıldırım, M. ve Yavuz, N. (2005). Fabl Metinlerinde Yönlendirme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (30/2), 41-50.

### Extended Abstract

This study claims that the content of fables or tales can change in time due to the changes in production relations and examines the values of cooperation, working assiduously, modesty and vigilance implied in La Fontaine tales. Focusing on the current interpretations on these values, this study discusses the contribution of La Fontaine tales to the education of children who live in modern urban environment. This discussion may bring a new approach to the use of these fables as instructional materials.

As the first step in the study, extensive summary of the fables are provided. Secondly, the values of cooperation, working assiduously, modesty, and vigilance are analyzed. In the last step, the achieved results are put into order.

A tale is an oral literary production and its characters are mostly animals and supernatural creatures, which makes people believe in them (Sakaoğlu, 1999:2).

The characteristics of a tale can be listed as follows:

- It is the production of imagination,
- Its characters, time and setting are uncertain ,
- Its events, characters and creatures have supernatural features,
- Some of its characters are animals,
- It is convincing although it has no convincing claim,
- It is didactic, useful, and based on the morality,
- It is narrated in prose,
- It is based on the events of old times and hence, it carries the signs of that old time and culture,
- It is narrated not only for children but also for adults (Can Emmez, 2008:8).

La Fontaine is known as the master of the fables in written literature (Arıcı, 2004b: 164). He created many fabl-type masterworks by making use of Latin translated works of Ezop and Beydaba and poets like Edmund Spenser, Phaedrus, Planudes who had lived before him (Ungan, 2006 :107). La Fontaine's fables present a lot of values to children. Fables and tales have two important functions. The first function is entertaining people and the second one is educating them (Arıcı, 2004a: 59). La Fontaine's fables are essential for value education.

La Fontaine emphasizes working assiduously in his fabl called 'The Grasshopper and the Ant.'

In this tale, the grasshopper is a pleasure-seeking and lazy character. It makes fun all summer and doesn't work at all. When the winter comes, it cannot find anything to eat. So, it begs the ant for food, but the ant doesn't give it anything (see also: La Fontaine, 2003: 13).

La Fontaine emphasizes the importance of cooperation in his fables called 'The Horse and Ass', 'The Lion and Mice', and 'The Dove and The Ant'.

In 'The Horse and The Ass', a horse and an ass carry load together. The Ass has difficulty to carry its load, but the horse can easily carry its load. The ass asks for help from the horse but the horse refuses. Some time later the ass dies and the horse has to carry both its and the ass' load (La Fontaine, 2003 :36).

In 'The Lion and The Mouse' ,one day the lion doesn't kill the mouse though it can. Another day, the lion falls into a net trap, but the mouse which gnaw net ropes sets the lion free (La Fontaine, 2003 :35). Nonetheless, in 'The Dove and the Ant' it is narrated that cooperation can be unreturned (see also La Fontaine, 2003: 36).

La Fontaine underlines the importance of modesty in his fables called 'The Frog Grudging The Ox', 'The Weasel in the Granary', 'The rapacious Dog', 'The Frogs Seeking Their Kings', 'The Ass and Little Dog', and 'The Egret'. The main idea in these fables is that the characters who are not satisfied with what they already have may lose them one day.

In 'The Frog Grudging The Ox' , a frog sees an ox and tries to be like an ox. Then, while it is puffing up, it dies (La Fontaine, 2003: 15).

In ‘The Weasel in the Granary’, a thin weasel slides into a granary. As it eats so much, it becomes so fat that it cannot exit the hole and dies there (La Fontaine, 2003: 77). In ‘The rapacious Dog’, a dog has a prey in its mouth and sees its own reflection in water. As the dog thinks it is another prey, it leaves the prey in its mouth and attacks the reflection. Thus, it loses the prey (La Fontaine, 2003: 84).

In ‘The Fox and The Crow’, La Fontaine stresses the vigilance. In this fable, while purity and innocence are criticized, vigilance is praised.

In this fable, the crow lands on a branch with a piece of cheese in its beak. The tricky fox gives the crow a compliment for getting the piece of cheese. It says how the crow’s voice is wonderful. So, the crow opens its beak to show its wonderful voice, but it drops the cheese. Thus, the fox’s intention is understood (La Fontaine, 2003: 14).

- The values of cooperation and vigilance implied in La Fontaine’s fables fit well with today’s production relations.
- The values of working assiduously and modesty implied in La Fontaine’s fables do not fit well with today’s production relations.
- The changes of production relations force the fables to change.
- From now on, the production instruments are changing. As a result, these changes may impress the fables.
- From now on, the dreams and wonders of people are also changing. Thus, these changes may impress the fables.
- ‘What people dream?’ or ‘What children wonder in 21<sup>st</sup> century?’ may set ground for the fables of 21<sup>st</sup> century.
- The changes in the values alter the production relations. For this reason, the values implied in the fables must be reconsidered.
- The new version of fables can stimulate children to think and investigate in a different way.
- Children should be provided with an educational environment in which they can criticize and investigate a lot of topics.